

Keurentjes 'groeide' van 75 naar 55 melkkoeien. . .

tekst: Rijk van Vulpen foto's: Archief fam. Keurentjes & Rijk van Vulpen

Boven in de Noordoostpolder onder de rook van Rutten, is het biodynamische melkveebedrijf van Gerard en Fiertje Keurentjes - Pietersma te vinden. Naast melkkoeien zijn ze actief in de agroforestry, runnen een B&B, verkopen ulees aan huis en hebben een zestigtal 'graaskippen' en 15 bijenvolkeren zijn tijdens de zomermaanden te gast. Een lezing Jan van de Kroon van de Vereniging tot Behoud van Boer en Milieu over koolstof denken, nu 22 jaar geleden, zette de omschakeling voor Gerard feitelijk in gang.

Het jongvee kan de stal in, maar ook in de winterkou geeft het merendeel de voorkeur aan buiten bivakkeren

Bij Gerard en Fiertje Keurentjes wordt een klein deel van de koeien alle kalfjes, de grootste groep wordt twee maal daags gemolken

Biologisch dynamisch boeren is meer een roeping dan een keuze, zo blijkt al snel tijdens de kennismaking op het bedrijf en vooral met de mensen daarachter. Om te komen waar ze nu zijn, daaraan zijn nogal wat stappen vooraf gegaan. We spreken elkaar in een ruime ontvangstruimte. "Dit is de oude koeienstal", licht Gerard het oorspronkelijke gebruiksdoel van deze ruimte toe. In 1954 verhuisde zijn vader van Zehem naar de huidige locatie waar Gerard geboren is. Samen met zijn vrouw - en in de toekomst met de jongste van hun vijf zonen - runt hij het zelfvoorzienende bedrijf. In tegenstelling tot veel collega's heeft hij niet voor schaalvergroting maar juist voor verkleining gekozen. Overigens werd in een vroeg stadium wel de grond van een aanpalend bedrijf erbij gekocht, waardoor het totale grondoppervlak 55 hectare behelst. Ze melken sinds de doorschakeling naar BD zo'n 55 koeien. Daar waar eerder 75 Holsteins werden gemolken, passeren nu 55 zwartbonte Fries-Hollandse dames de melkstal. Eigenlijk was hij de tijd vooruit. Waar nu steeds vaker gesproken wordt om meer met de natuur te boeren, sloeg hij 20 jaar terug die weg al in. "Het gaat zo mooi samen met de natuur", stelt hij. "Met de huidige 55 koeien halen we net zo veel inkomen als eerder met 75, met dit verschil, dat we nu met de natuur samenwerken en de seizoenen optimaal benutten." In dat kader zegde hij in 2001 ook het gebruik van antibiotica vaarwel.

"Regelmatig hadden we koeien met uierontsteking. We zijn toen een microbicum (fytotherapie) gaan gebruiken met acht verschillende kruiden, op basis van alcohol. Binnen een maand daalde het celgetal van 400 naar rond de 150." Ze zijn oprichters en deelnemers geweest van het Netwerk Antibioticavrij, wat overigens maar kort bestaan heeft. "Binnen dit netwerk hebben we met een groep boeren laten zien dat het ook anders kan. Alleen viel de waardering hiervoor in de praktijk tegen. En die waardering is iets wat nog steeds uitblijft bij zuivelondernemingen, veeartsen en onderwijs." Niet alleen met het vee, maar ook met het bouwplan schakelde hij om. "Door de vrij intensieve teelten, moest er na elk seizoen weer organische stof opgebouwd worden in de grond. Eerder verhuurden we nogal wat grond voor tulpen of lelies en teelden tevens aardappels. We kwamen tot de conclusie dat blijvend grasland voor ons meer toegevoegde waarde heeft dan grond verhuren." In 2009 zijn ze omgeschakeld naar volledig biologisch, waar ze door het stoppen met antibiotica feitelijk al dicht tegenaan zaten. Dat zelfde jaar begonnen ze met het in het voorjaar laten afkalven van de veestapel. "Afkalven en insemineren gebeurt hierdoor in de periode dat dit in de natuur ook gebeurt. Daardoor ontstaan er momenten van piekdruk, maar ook perioden van rust. We melken door tot februari en draaien dan twee maanden de melk kraan dicht. Dat is echt een dynamisch systeem. Door in de zomer te insemineren, benutten we de natuurlijke seizoenen optimaal. Gemiddeld zijn de koeien hier na 1,4 inseminaties drachtig. De melkfabrieken hebben liefst het jaarrond een constant melkaanbod. Doordat we het natuurlijke schema aanhouden, kunnen we hier niet aan vol-

De melkkoeien zijn 's winters in een Canadese boogstal gehuisvest en krijgen een rantsoen van uitsluitend kuilgras dat in complete balen verstrekt wordt.

Vanaf de weg is duidelijk te zien wat er bij Kaurentjes zoal valt te beleven!

De koeien worden alleen in de winter kort binnen gehouden en hebben daar de beschikking over ligboxen die met rubber bekleed zijn en ingestrooid zijn met gehakseld stro. De vloer bestaat uit roosters.

doen en kost ons dat geld. Maar het geld weegt voor ons niet op tegen de voordelen. Op deze manier brengen we de natuurlijke kringloop weer in balans." De omschakeling gaf in het begin wel wat problemen met de ruwvoerwinning. "De grond moest in het begin 'afkicken', waardoor we te weinig ruwvoer hadden. In die tijd kochten we hooi uit de Weerribben aan. Dit contact is er nog steeds. Nu komt er jaarlijks zo'n 400 ton maaisel uit de Weerribben wat gebruikt wordt in de buiten pot waar de pinken in de winter in lopen, waardoor er prachtige vaste mest ontstaat."

Agro wat?

Door de al eerder genoemde Henk Koopman raakten ze ook geïntrigeerd door Agroforestry. "Henk opende ons de ogen. Feitelijk is hij de boodschapper van het samenwerken met de natuur. Wij noemen

hem wel eens een profeet... Hij leerde ons ook het belang van kruiden en bomen in te zien. Resten van berkenbomen zijn bijvoorbeeld goed voor schimmels in de bodem. Wilgenbomen worden gebruikt om aspirine van te maken. Als we een keer een koe hebben die niet fit is, dan geven we haar jonge wilgentakken met blad als behandeling. Het idee met agroforestry, is eigenlijk om bos en landbouwgrond geleidelijk in elkaar over te laten gaan. De erfingel hebben we verbreed en in het land rijen bomen aangeplant. Dit jaar komt daar nog een rij bij. We gebruiken de bomen als 'voederbomen', licht hij het voor de meesten onbekende gebruik van bomen toe. "Daarover is te lezen in het boek van Mark Sheppard; Herstellende landbouw. In het Kuinderbos zie je hiervan ook een mooi voorbeeld. Het jongvee weiden we op percelen in het bos en er staan bomen op de aangrenzende

landbouwgrond. Bomen voor koeien is ons project in samenwerking met Landschapsbeheer Flevoland. Voor dit doel wordt er dit jaar bij ons een strook bomen aangeplant." "Bomen zijn CO2 slurpers. Per vierkante meter levert dit veel meer fotosynthese op en meer symbiose in de bodem dan landbouwgewassen. Mensen willen graag alles zien wat er op het land gebeurt, maar ze hebben vaak geen idee wat er in de bodem plaatsvindt."

En wat er gebeurt, laat hij komen zoals het komt. "Hebben we een hete zomer, dan krijgen we minder gras en geven de koeien wat minder melk. In het begin moet je daar aan wennen. We zijn snel geneigd om vee te forceren met krachtvoer, granen of maïs. Wij zijn 100% grasgevoerd en daardoor zelfvoorzienend. We laten van een deel van het gemaaid gras grasbrokken persen om in de melkstal te kunnen voeren. Als er een dip komt, moet je in het begin leren dat te accepteren. Omarm de natuur maar, die regelt zichzelf wel. We hebben veel geleerd door gewoon te accepteren wat er komt."

"Het enige wat we aankopen is gehakseld stro om de ligboxen mee in te strooien en Keltisch zeezout uit de delta's van Bretagne. We weiden de koeien hier 292 dagen en 5400 uur per jaar. Per dag verzetten we de draden voor én achter de koeien vijf keer. Aan de ene kant lijkt dat veel werk, maar aan de andere kant besparen we heel veel arbeid. We hoeven maar één keer per jaar te maaien. Afgelopen jaar hebben we 60 hectare gemaaid en daar 480 grote balen nodig om een jaar te kunnen voeren. Voe-

ren is hier ook heel simpel. Als het voer op is, zetten we een rij nieuwe balen kuilgras voor de koeien. De eerste drie dagen hoeft ik daar niks aan te doen, daarna gooien we met de hand het kuilgras voor het voerhek. Verder hoeven we doordat de koeien meestal buiten zijn, ook maar heel weinig mest uit te rijden. De drijfmest rijden we in het voorjaar bovengronds uit." Voor het maaien staat in de kapschuur een recent aangekochte vingerbalk. Het voordeel ten opzichte van een cyclomaaiër is, dat deze het gras knipt, waardoor het makkelijker doorgroeit. Het gewas valt om, waardoor insecten er in blijven."

Als de koeien gekalfd hebben, zoogt een groep koeien elk drie à vier kalveren. Deze koeien worden verder niet gemolken. De koeien zonder kalf aan de voet worden twee keer daags in een twee keer zes visgraad melkstal gemolken. Afgelopen jaar was de productie gemiddeld 5600 liter per koe met 4,60% vet en 3,60% eiwit. Afhankelijk van of het een goede of minder goede zomer is, fluctueren de gehalten daarmee mee.

Bij een rondgang over het bedrijf, valt op dat er buiten een groep jongvee loopt op een 'potstal' bodem. Door een deur kunnen ze de stal in, maar het merendeel verkiest de vrieskou boven de behaaglijke boogstal. Deze stal heeft een gebogen buizenconstructie met wit zeil als dakbedekking. De stal is opvallend licht, ook al zijn vanwege de kou, de zeilen aan de zijwanden dicht. In de nok en boven de zijwanden is er een ruime luchtdoorlaat, wat voor een luchtige stal zorgt. Dit type stal ziet men in Canada op veel plaatsen. Hun stal is daar ook aan-

gekocht.

Er heerst rust in de stal. Veel koeien liggen te herkauwen en een enkeling staat aan het voerhek te eten aan de balen die kort daarvoor zijn geplaatst. Het kuilgras ruikt aangenaam en is opvallend gevarieerd qua samenstelling. Diverse kruiden zijn herkenbaar, waarvan Gerard geanimeerd de positieve werking benoemt. "Land zonder paardenbloemen heeft een tekort aan biodiversiteit. Veel mensen willen alle paardenbloemen weg hebben, maar kennen de positieve eigenschappen hiervan niet. De bloemen kun je eten, het blad als salade gebruiken en de wortel kan prima gebakken worden. Voor de bodem is de paardenbloem ook heel goed, doordat deze diep in de bodem doordringt."

Het zou te ver voeren om zelfs maar een poging te doen op deze plaats het hele gesprek weer te geven. Leidend in Gerards verhaal is wel de noodzaak om terug te keren naar de natuur. Hij is er niet op uit om iedereen te 'beker' om biodynamisch te gaan boeren. Wel hoopt hij te bereiken dan boeren zich breder willen gaan oriënteren. "Ik ben er niet van om in hokjes te denken. Hoe iemand zijn bedrijf ook runt, ik denk dat iedereen er inmiddels wel achter is gekomen dat er tenminste 'iets' zal moeten gebeuren, omdat anders de grond en ons milieu het niet volhouden. We laten hier al jaren zien dat het ook anders kan."

Als dat er in zou resulteren dat boeren tenminste eens zouden willen kijken hoe zij het doen, dan is dat wat hem betreft al een beetje winst... ●

De kippen worden 'geweid' nadat de koeien van een perceel af zijn. Dit levert graaseieren op die aan huis verkocht worden

